

Crna Gora

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu
i fitosanitarne poslove

Adresa: Serdara Jola Piletića br.26,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 201 945
fax: +382 20 201 946
www.ubh.gov.me

Broj: 002/3-310/25-5478
Datum: 1.oktobar 2025.godine

Preporuke o praćenju neorganskog arsena u hrani za životinje

Zakonom o bezbjednosti hrane (Sl. list CG", br. 57/2015) propisani se uslovi za bezbjednost hrane i hrane za životinje, obaveze i odgovornosti subjekata u poslovanju hranom i hranom za životinje, uključujući i tradicionalne proizvode, kao i druga pitanja od značaja za bezbjednost hrane i hrane za životinje, radi zaštite života i zdravlja ljudi, životne sredine, potrošača i efikasnog funkcionisanja tržišta.

Dalje, ovim zakonom definisano je **da je hrana za životinje (feed or feedingstuff) svaka supstanca ili proizvod, uključujući i dodatke hrani za životinje, aditive, bilo daje prerađena, djelimično prerađena ili neprerađena, a namijenjena je za peroralnu ishranu životinja.**

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

Rizik je mogućnost nastajanja štetnog uticaja na zdravlje i težina tog uticaja, koji nastupa kao posljedica te opasnosti.

Procjena rizika (risk assessment) je naučno zasnovan proces koji se sastoji od četiri koraka: identifikacije opasnosti, opisa (karakterizacije) opasnosti, procjene izloženosti i opisa (karakterizacije) rizika;

Upravljanje rizikom (risk management) je proces upoređivanja politike i mjera, odvojen od procjene rizika kojim se upoređuju mogućnosti postupanja u vezi sa rizikom, uz konsultacije sa zainteresovanim stranama, uzimajući u obzir i procjenu rizika i druge legitimne faktore i prema potrebi, izbor i sprovođenje odgovarajućih preventivnih i kontrolnih mjera;

Opasnost (hazard) je biološki, hemijski ili fizički agens u hrani ili hrani za životinje ili stanje hrane ili hrane za životinje koji može da izazove štetno djelovanje na zdravlje;

Službena kontrola (official control) je svaki oblik kontrole koju sprovode nadležni organi, radi utvrđivanja usaglašenosti sa propisima o hrani i hrani za životinje, zdravlju životinja i bilja i dobrobiti životinja;

Neusaglašenost je neispunjavanje propisanih zahtjeva za hranu ili hranu za životinje, zdravlje i dobrobit životinja;

Uzimanje uzoraka za laboratorijsko ispitivanje je uzimanje hrane ili hrane za životinje, kako bi se laboratorijskim ispitivanjem potvrdila usaglašenost sa zahtjevima utvrđenim propisima o hrani i hrani za životinje i zdravlju životinja.

Ovim zakonom propisana su opšta i posebna načela bezbjednosti

Opšte načelo - Bezbjednost hrane i hrane za životinje treba da se zasniva na obezbjeđivanju visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi, zaštite interesa potrošača, zaštite zdravlja i dobrobiti životinja, zdravlja bilja i zaštite životne sredine i slobodnog kretanja hrane i hrane za životinje, proizvedene i stavljene na tržište.

Načelo analize rizika

Analiza rizika (risk analysis) je proces koji se sastoji od procjene rizika, upravljanja rizikom i obavješćavanja o riziku, a vrši se radi postizanja visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi, osim u slučajevima kada to nije primjereno okolnostima ili prirodi mjere.

Procjena rizika zasniva se na dostupnim naučnim dokazima i obavlja se na nezavisan, objektivan i transparentan način. Procjenu rizika, mogu da vrše naučno-istraživačke ustanove za bezbjednost hrane koje ispunjavaju uslove u pogledu stručnog kadra i koje ovlasti Ministarstvo. Ukoliko u Crnoj Gori ne postoje naučno-istraživačke ustanove koje ispunjavaju uslove Ministarstvo može ovlastiti specijalizovanu instituciju države članice Evropske unije za procjenu rizika u hrani i hrani za životinje.

Predostrožnost (član 14) - Bezbjednost hrane i hrane za životinje treba da se zasniva na načelu pouzdanog, naučno utemeljenog i efikasnog sprovođenja postupaka i preduzimanja mjera u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje, primjerenih zahtjevima zaštite života i zdravlja ljudi, zdravlja i dobrobiti životinja, zdravlja bilja i zaštite živome sredine.

Ukoliko se na osnovu dostupnih informacija utvrdi moguće štetno djelovanje hrane ili hrane za životinje na zdravlje ljudi i životinja, ako postoje naučne nedoumice, preduzimaju se privremene mjere upravljanja rizikom potrebne za obezbjeđenje visokog nivoa zaštite zdravlja, do pribavljanja pouzdanijih naučnih informacija potrebnih za sveobuhvatnu procjenu rizika.

Mjere iz stava 1 ovog člana moraju biti primjerene riziku, njima se ne smije ograničavati trgovina u mjeri većoj od potrebne za obezbjeđivanje efikasne zaštite zdravlja ljudi i životinja, vodeći računa o tehničkoj i ekonomskoj izvodljivosti i opravdanim razlozima, a preispituju se u razumnom vremenskom roku u zavisnosti od vrste utvrđenog rizika i vrste naučnih podataka potrebnih za razjašnjenje naučnih nedoumica i sprovođenja sveobuhvatne procjene rizika.

U nastavku

**Preporuke evropska komisije od 20. maja 2022.
o praćenju prisutnosti neorganskog arsena u hrani za životinje
(2022/C 206/01)**

EVROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov član 292.,

budući da:

- (1) Neorganski i organski oblici arsena znatno se razlikuju po toksičnosti, a organske veze arsena imaju vrlo nizak toksični potencijal. Zbog toga se mogući štetni učinci arsena na zdravlje životinja (i ljudi) određuju na osnovu neorganske frakcije u određenoj hrani za životinje (ili hrani). U hranivima koja sadrže ribu, ostale akvatične životinje i proizvode dobijene od njih te alge i proizvode dobijene od njih prisutni su pretežno organski oblici arsena. Podatke isključivo o ukupnom arsenu u takvim hranivima teško je protumačiti u smislu potencijala izazivanja štetnih posledica.
- (2) Direktivom 2002/32/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća utvrđene su najveće dozvoljene količine arsena u brojnim proizvodima namijenjenima za hranu za životinje. Najveće dozvoljene količine odnose se na ukupni arsen jer pri određivanju najvećih dozvoljenih količina arsena u hrani za životinje nije bila dostupna rutinska metoda za zasebnu analizu neorganskog arsena, pa se rutinski mogao analizirati samo nivo ukupnog arsena.
- (3) Referentna laboratorija EU-a za metale i azotna jedinjenja potvrdio je da su dostupne rutinske metode za analizu neorganskog arsena u hrani za životinje morskog, životinjskog i biljnog porijekla, ali ne i u matriksima mineralne hrane za životinje. Međutim, u mineralnoj hrani za životinje arsen je prisutan u neorganskom obliku te je stoga određivanje ukupnog arsena u takvim matriksima hrane za životinje dobra procjena koncentracije neorganskog arsena.
- (4) U bazi podataka Evropske agencije za sigurnost hrane (EFSA) dostupni su samo ograničeni podaci o prisutnosti neorganskog arsena u hrani za životinje.
- (5) Zbog toga je primjereno pratiti prisutnost neorganskog arsena u hrani za životinje u cijeloj Uniji prije razmatranja utvrđivanja najvećih dozvoljenih količina neorganskog arsena u određenoj hrani za životinje ili bilo kojih drugih mjera upravljanja rizikom potrebnih za osiguranje visokog nivoa zaštite zdravlja životinja i ljudi

DONIJELA JE OVU PREPORUKU:

1. Države članice trebale bi, uz aktivno sudjelovanje subjekata u poslovanju s hranom za životinje, sprovesti praćenje prisutnosti neorganskog arsena u hrani za životinje. Preporučuje se u istim uzorcima odrediti ukupni sadržaj arsena kako bi se odredio odnos između neorganskog arsena i ukupnog arsena.
2. Konkretno, potrebno je uzeti uzorke sljedećih hraniva i krmnih smješa:
 - (a) brašno dobijeno od trave, sušene lucerke i sušene djeteline;
 - (b) osušena pulpa (šećerne) repe i osušena pulpa (šećerne) repe s dodatkom melase;
 - (c) pogača od palminih koštica;
 - (d) ribe, ostale akvatične životinje i proizvodi dobijeni od njih;
 - (e) brašno morskih algi i hraniva dobijena preradom morskih algi;
 - (f) krmne smješe koje sadrže ribu, ostale akvatične životinje i proizvode dobijene od njih i/ili brašno morskih algi i hraniva dobijena preradom morskih algi.
3. Kako bi se obezbjedila reprezentativnost uzoraka u seriji, države članice trebale bi slijediti postupak uzorkovanja utvrđen u Uredbi Komisije (EZ) br. 152/2009 .
4. Države članice trebale bi obezbjediti da se EFSA-i redovno dostavljaju analitički rezultati, a najkasnije do 30. juna 2023., u formatu za podnošenje podataka EFSA-e u skladu sa zahtjevima iz Smjernica EFSA-e za standardni opis uzorka (SSD2) za hranu i hranu za životinje kao i njenim dodatnim posebnim zahtjevima za izvještavanje.

U ovu preporuku prenjeta je Preporuka (EZ) br 2022/C 206/01 Evropskog parlamenta i Savjeta od 20. maja 2022. o praćenju prisutnosti anorganskog arsena u hrani za životinje / Recommendations european commission of 20 May 2022 on monitoring the presence of inorganic arsenic in feed Sastavljeno u Bruxellesu 20. svibnja 2022. i dat je kratak prikaz nacionalnog pravnog okvira u odnosu na bezbjednost hrane za životinje I službenu kontrolu hrane za životinje

Obrađivač:

Verica Gomilanović,
samostalni savjetnik I

DIREKTOR

Vladimir Đaković